

УДК 327(481):005.21

Лук'янова І. О.

аспірантка

кафедра міжнародних відносин

Інститут міжнародних відносин КНУ ім. Т. Г. Шевченка

вул. Мельникова 36, м. Київ, 04050, Україна

E-mail: irina_lukianova16@ukr.net

DOI: <http://dx.doi.org/10.18524/2304-1439.2019.32.173849>

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ КОРОЛІВСТВА НОРВЕГІЯ

Метою роботи є аналіз розвитку концептуальних засад зовнішньополітичної стратегії Королівства Норвегія. В роботі здійснюється теоретико-методологічний аналіз підходів до тлумачення поняття «стратегії». Зазначається, що дослідження логіки, яка лежить в основі прийняття рішень державою щодо вибору стратегічних пріоритетів, допомагає відтворити сам процес їх прийняття, сутність стратегічної поведінки держави, зосередитись на цілях, яких прагне досягти актор, наявних ресурсах і процесі вибору способу досягнення мети. У статті розглядається історична ретроспектива зовнішньополітичних пріоритетів Норвегії від часу отримання країною незалежності і до теперішнього часу. Зазначається, що розвиток зовнішньої політики Норвегії відбувався в межах трьох парадигм — нейтралізму, моралізму та інтернаціоналізму, сформованих внаслідок специфіки ідентичності Норвегії як малої країни. Показано, що протягом різних історичних періодів політичним керівництвом Норвегії реалізовувалася зовнішньополітична стратегія, яка включала в себе елементи всіх цих парадигм. Зазначено, що завершення Холодної війни та переоцінка Норвегією співвідношення безпекової політики та дипломатії цінностей мало наслідком виникнення «політики залучення», що базувалася на невід'ємному зв'язку між безпекою Норвегії та подоланням таких глобальних викликів як недорозвиненість ряду країн світу. Доведено, що незважаючи на статус малої країни, на міжнародно-політичній арені Норвегія реалізує зовнішньополітичну стратегію з охопленням як власного, так і інших регіонів світу з опорою на принцип «когерентності», що передбачає взаємозв'язок між розвитком слаборозвинених регіонів світу, безпекою Норвегії та світополітичною стабільністю в цілому. В зовнішній політиці Норвегії знайшло місце таке явище як злиття ідеалів та інтересів в тому сенсі, де ідеали виявилися включеними в широке розуміння поняття інтересів, в той час як інтереси забезпечуються шляхом використання мови та практики ідеалізму.

Ключові слова: зовнішня політика, зовнішньополітична стратегія, інтернаціоналізм, дипломатія цінностей, стратегічні інтереси.

Загальна постановка проблеми. З огляду на швидкі темпи глобалізації сукупність методів та інструментарій досягнення геополітичних цілей держав значно розширився. Впливовість, сила держави і можливість досягати своїх цілей на зовнішньополітичній арені значною мірою пов'язані зі стратегічними пріоритетами країни. Впливовими акторами міжнародних

відносин стають не лише ті держави, які прийнято відносити до числа «великих держав», а й «малі держави» та «середні держави», яскравим прикладом чого є Королівство Норвегія, яке впродовж останніх десятиліть являє собою яскравий приклад того, як мала держава бере участь у визначальних процесах глобального розвитку на одному рівні з великими державами. В цьому контексті важливим є дослідження еволюції концептуальних аспектів зовнішньополітичної стратегії Норвегії від часу отримання країною незалежності і до теперішнього часу.

Питання, присвячені розгляду теоретичних підходів до визначення стратегічних пріоритетів країн, розглянуті в працях Я. Жаліло [1], К. Клаузевіца [2], Г. Мінцберга [3], Е. Ожиганова [4]. Дослідження питань, пов'язаних з розвитком стратегічних напрямів зовнішньої політики Норвегії, дістали висвітлення в публікаціях Н. Грегі (N. Græger) [5], Х. Лунде (H. Lunde) [6], Дж. Матлари (J. Matlary) [7], О. Рісте (O. Riste) [8], О. Сконланда (O. Skenland) [9], К. Стокке (K. Stokke) [10].

Незважаючи на значний перелік публікацій, питання, пов'язані з аналізом концептуальних засад зовнішньополітичних стратегій країн, залишаються ще не достатньо дослідженими.

Метою статті є аналіз концептуальних засад зовнішньополітичної стратегії Королівства Норвегія.

Теоретико-методологічним підґрунтям дослідження є загальнонаукові методи пізнання. За допомогою методу теоретичного узагальнення та аналізу досліджені теоретичні основи зовнішньополітичної стратегії Норвегії. Інформаційну базу дослідження становлять наукові праці вітчизняних та зарубіжних науковців.

Перш ніж перейти до аналізу особливостей формування сучасної стратегії Королівства Норвегія, слід визначитися з наявними теоретико-методологічними підходами щодо базового поняття дослідження — поняття «стратегії». Дослідження логіки, яка лежить в основі прийняття рішень державою щодо вибору стратегічних пріоритетів, допомагає відтворити сам процес їх прийняття, сутність стратегічної поведінки держави, зосередитись на цілях, яких прагне досягти актор, наявних ресурсах і процесі вибору способу досягнення мети. Для розуміння поняття «стратегії» доцільно навести визначення, запропоноване К. фон Клаузевіцом: стратегія це «...спосіб поєднання наявних цілей і доступних ресурсів... для отримання певної вигоди» [1, с. 15]. Тобто поняття стратегії отримало найбільше поширення та теоретичне осмислення саме в контексті аналізу перебігу військових операцій, хоча дослідниками й усвідомлювалася мультидисциплінарність цього поняття.

Як відзначає науковець Е. Ожиганов, стратегія — це «проекування політичних дій та оволодіння ключовими чинниками політичної ситуації з метою досягнення панування в якійсь сфері інтересів» [4, с. 22].

Такі підходи до аналізу поняття «стратегія» можуть бути прийнятними також і щодо «цивільних» сфер (наприклад, отримання першості в конкурентному протистоянні). Проте в основному стратегія спрямована не на протидію свідомо організованому протистоянню, а на оволодіння про-

цесами, які переважно є породженням іманентних закономірностей розвитку об'єкта стратегії. Тому у «цивільній» стратегії пріоритетними стають аспекти максимального врахування закономірностей розвитку системи, формування відносин партнерства, прогнозованості, відкритості. Встановлення мети є вихідною точкою формування стратегії [2, с. 10]. Провідне завдання стратегії полягає в тому, щоб визначити рамки та орієнтири адаптивності, «вибудувати концепцію, достатньо сильну та потенційно гнучку для того, щоб організація досягла поставлених цілей всупереч усім непередбачуваним втручанням зовнішніх сил» [3, с. 31]. Такі формулювання співвідносяться з поведінковим трактуванням стратегії. Зокрема в теорії гри стратегія трактується як «складний план, що визначає вибір в будь-якій імовірнісній ситуації» [3, с. 34].

Наведені визначення поняття «стратегія» описують поведінкові мотиви вибору стратегічних завдань та пріоритетів. Необхідно оцінити значення певних ресурсів і вибрати найбільш важливу мету, на досягнення якої і будуть спрямовані подальші зусилля з урахуванням їх корисності. На процес визначення цілей можуть вплинути різні фактори, які змінять уявлення про пріоритети і значення тих чи інших завдань. Стратегія залежить від співвідношення між пріоритетами і можливостями [11, с. 58]. Проте існують й інші чинники, що впливають на вибір державою певної стратегії, зокрема інститути і норми, що регламентують відносини між акторами, а також сприйняття акторами міжнародного середовища. Важливим фактором, що визначає поведінку держав при виборі стратегії, є національні пріоритети і процес їх формування.

Виклад основного матеріалу. Для розгляду концептуальних засад зовнішньополітичної стратегії Королівства Норвегія необхідно дослідити еволюцію норвезького зовнішньополітичного дискурсу. Дослідник О. Рісте зазначає, що невеликий розмір країни означає її порівняно слабку здатність впливати на стан міжнародних справ та міжнародне середовище загалом, що в свою чергу впливає на розуміння Норвегією поняття суверенітету та, внаслідок цього, особливості її розвитку [8, с. 9]. Водночас вченим висловлюється думка, що той факт, що Норвегія є малою країною, полегшує процес досягнення політичного консенсусу з приводу зовнішньополітичного курсу країни. Таким чином, в основі зовнішньополітичного дискурсу Норвегії як суверенної держави, якою вона стала відносно недавно, лежить поєднання двох ефектів малого розміру країни — вразливого становища Норвегії на міжнародній арені та необхідності досягнення політичними елітами консенсусу щодо зовнішньої політики.

Незважаючи на малі розміри Норвегії та незначну кількість населення (менше 5 млн чоловік), Норвегія відіграє непропорційну її розміру роль в деяких сегментах політичного та економічного спектра. Так, Норвегія входить до числа 15 країн з найбільшою зоною морського шельфу, ресурси якого роблять її впливовим актором міжнародного енергетичного сектора, а також обумовлюють її залучення до процесів мирного врегулювання, надання іноземної допомоги для розвитку, гуманітарної допомоги, а також боротьби зі змінами клімату. Таким чином, сьогодні зовнішня політика

Норвегії характеризується співіснуванням стійкої ідентичності малої держави та наявністю міжнародних інтересів у певних сферах.

За визначенням О. Рісте, розвиток зовнішньої політики Норвегії відбувався в межах трьох парадигм — нейтралізму, моралізму та інтернаціоналізму, сформованих внаслідок специфіки ідентичності Норвегії як малої країни [8, с. 2]. В той час як нейтралізм є відповіддю на відносну слабкість позиції Норвегії в міжнародній політиці в рамках традиційного сприйняття сили, а також спробою забезпечити суверенітет країни за допомогою ізоляціонізму, інтернаціоналізм базується на положенні реалізму про необхідність участі в міжнародних коаліціях для забезпечення власної безпеки та економічних інтересів. В свою чергу, моралізм або «місіонерський поклик», за визначенням О. Рісте, є ідеалістичним варіантом інтернаціоналізму, який спрямований на досягнення впливу на міжнародній арені через дипломатію цінностей [8, с. 3].

Нейтралізм виник з отриманням незалежності Норвегією в 1905 р. як стратегія захисту суверенітету молодій державі та її економічних інтересів, насамперед у сфері суднопромисловості. В період між двома світовими війнами в політичному дискурсі Норвегії почав превалювати моралізм, коли країна активно долучилася до просування ідеї миру, міжнародного співробітництва та верховенства права, що також знайшло відображення в її внутрішній політиці, де все активнішу роль почали відігравати релігійні та робітничі організації. Під час Другої світової війни та по її завершенні на перший план у виробленні зовнішньополітичного курсу країни вийшов реалістичний інтернаціоналізм, прикладом чого стала участь Норвегії в безпекових альянсах під егідою США, а також у збереженні тісних норвезько-американських відносин впродовж всього періоду Холодної війни.

О. Рісте наголошує, що, незважаючи на той факт, що в різні історичні періоди пріоритет надавався одній з вищезгаданих парадигм, зовнішня політика Норвегії завжди характеризувалася одночасним співіснуванням елементів всіх трьох парадигм [8, с. 12]. Так, в той час як нейтралізм та прагнення до самовизначення утримали Норвегію від членства в ЄС, реалістичний інтернаціоналізм призвів до її участі в безпековій політиці НАТО. Щодо ідеалістичного інтернаціоналізму варто зазначити, що він знайшов своє вираження в одночасній участі країни в безпекових ініціативах США, а також в активному залученні країни до гуманітарного співробітництва заради розвитку, дотримання міжнародного права, міжнародного регулювання та підтримки діяльності ООН.

Н. Греггі зазначає, що співіснування нейтралізму, моралізму та інтернаціоналізму в зовнішній політиці Норвегії мало наслідком «біфуркацію» між безпековою політикою та дипломатією цінностей [5, с. 57]. Водночас в зовнішньополітичній стратегії Норвегії на перше місце завжди ставилося забезпечення безпеки країни. Значення ж дипломатії цінностей у зовнішньополітичній стратегії Норвегії варіювалося в залежності від перебування при владі лівих або правих сил. В той час, коли праві сили в основному робили ставку на безпекову політику, лівими силами пріоритет надавався саме дипломатії цінностей. Водночас такий поділ пріоритетності

для лівих та правих сил є відносним, оскільки Лейбористська партія, наприклад, дотримувалася поглядів реалістичного інтернаціоналізму, в той час як дипломатія цінностей відігравала важливу роль у політиці несоціалістичної Християнсько-Демократичної партії [10, с. 143]. Зазначену різницю у пріоритетах також можна спостерігати на прикладі програмних документів Міністерства закордонних справ та Міністерства розвитку співробітництва Норвегії.

Під час Холодної війни першочергове місце в зовнішньополітичних пріоритетах Норвегії відводилося забезпеченню власної безпеки, а дипломатія цінностей розглядалася скоріше як периферійна сфера активності держави. Дж. Матларі зазначає, що після завершення Холодної війни ситуація змінилася, і роль дипломатії цінностей було переосмислено як на міжнародній арені, так і в Норвегії, що певною мірою можна пояснити зміною характеру дипломатії як такої внаслідок зростання кількості міжнародних організацій, укладених домовленостей та підвищення ролі неурядових організацій в міжнародних відносинах тощо [7, с. 12]. Наслідком цих змін стала необхідність так званого політичного легітимізму міжнародних відносин, за яким зовнішня політика держави мала перебувати у відповідності з міжнародними нормами права, принципами та угодами, а не визначатися лише переконаннями економічної чи військової доцільності. Після завершення Холодної війни дипломатія цінностей стала відігравати більш важливу роль у зовнішній політиці країн світу, що було наслідком не лише того, що остання стала більше визначатися ціннісними установками, а скоріше зростання ролі «м'якої сили» в зовнішній політиці країн світу з огляду на необхідність досягнення ними політичного легітимізму [10, с. 148].

Оскільки певною мірою міжнародна дипломатія видозмінилася внаслідок зростання значення публічної дипломатії, ідеалістичний та реалістичний інтернаціоналізм також знайшов переосмислення в процесі вироблення зовнішньої політики Норвегії. По-перше, значних змін зазнала безпекова політика Норвегії. Так, після розпаду СРСР Норвегія більше не відчувала безпосередньої загрози своїй територіальній цілісності. Також основні інтереси Норвегії стали зосереджуватися в сфері транснаціональної економічної діяльності, контролю за та управлінням природними ресурсами, а також просування ідеї глобального управління, а саме його безпековому, правовому та економічному аспектах. Водночас Х. Лунде зауважує, що на сьогодні такий традиційний канал норвезької безпеки як НАТО завдяки розширенню та внаслідок цього зростаючої диверсифікації стратегічних інтересів своїх членів приділяє порівняно невелику увагу геополітичному значенню Північноатлантичного та Арктичного регіонів, які завжди мали особливе стратегічне значення для Норвегії [6, с. 23]. В цьому контексті Норвегія переорієнтувала використання власних збройних сил з завдань територіальної оборони на участь в операціях під егідою ООН та НАТО. Також Норвегією стали більш активно використовуватися нордичні та європейські майданчики співробітництва в сфері безпеки, в той час як ООН стала відігравати провідну роль для участі країни в глобальному

управлінні. Таким чином, на сьогодні Норвегія реалізує свою стратегію безпеки в рамках вимірів: нордичного, європейського, північноатлантичного та глобального.

По-друге, після завершення Холодної війни дипломатія цінностей набула нових масштабів. Норвезька «політика залучення» (engagement policy) бере свій початок саме з цього періоду, виявом чого стало переміщення фокусу уваги Норвегії на проблеми розвитку та бідності на глобальному Півдні. Водночас ще з кінця 1980-х рр. Норвегією було значно активізовано зусилля в напрямках надання гуманітарної допомоги та захисту прав людини, а з початку 1990-х рр. в її зовнішньополітичній діяльності чільне місце стали займати медіація під час конфліктів та миробудівництво [10, с. 148].

На початку XXI ст. до сфери зовнішньополітичних пріоритетів Норвегії також було віднесено боротьбу зі змінами клімату. Нова роль «політики залучення» в загальному зовнішньополітичному курсі Норвегії знайшла своє відображення в інституційному оформленні співробітництва для розвитку. Так, Міністерство співробітництва для розвитку та NORAD були включені до складу Міністерства закордонних справ, а відділ миру та мирного врегулювання в складі відповідного міністерства було наділено більш широким спектром повноважень. Водночас ключове значення отримав такий напрям політики залучення Норвегії, як пом'якшення наслідків змін клімату, про що, наприклад, свідчить той факт, що протягом 2005–2012 рр. очільник Міністерства співробітництва для розвитку також займав посаду Міністра охорони навколишнього середовища [10, с. 145].

Становлення «політики залучення» як нового пріоритету зовнішньої політики Норвегії стало наслідком появи нових можливостей в середовищі міжнародних відносин після завершення Холодної війни. Основу «політики залучення» Норвегії склали зовнішньополітичні зусилля з подолання проблем розвитку, надання гуманітарної допомоги, захисту прав людини, підтримки миру, а також пом'якшення наслідків змін клімату. Такий набір складових норвезької «політики залучення» дозволяє говорити про ідеалістичну спрямованість зовнішньополітичної стратегії країни в даний період. Разом з цим «політика залучення» розглядалася як альтернативна стратегія, що мала на меті збільшення впливу країни на міжнародній арені та отримання міжнародно-політичних вигод в ситуації зменшення геостратегічного значення Норвегії для НАТО, а також з врахуванням того факту, що Норвегія не була членом ЄС, а її участь в операціях, очолюваних США, далеко не завжди оцінювалася однозначно [10, с. 145]. Отже «політика залучення» Норвегії, яка бере свій початок з християнського та соціалістично-ідеалістичного інтернаціоналізму, що перебувало в певному протиставленні безпековій політиці, стала розглядатися як стратегія задля отримання визнання та збільшення впливу в різноманітних сферах міжнародних відносин.

В умовах змін міжнародного контексту безпеки та дипломатії цінностей норвезький дискурс політики залучення заради миру також зазнав змін. Серед науковців не існує єдиного погляду щодо часових рамок існування зазначеного дискурсу. Так, О. Сконланд вказує на те, що він виникає на

початку 1990-х рр., в той час як Х. Лейра (H. Leira) доводить, що він сягає своїм корінням ранньої історії норвезької зовнішньої політики, адже вже і тоді в її основі лежали ідеї миру та нейтралітету (1890–1940) [9, с. 11]. Хоча між старим та новим мирними дискурсами існує взаємозв'язок, більшість дослідників схиляються до думки, що якщо його і можна прослідкувати, то лише в підтримці Норвегією Ліги Націй в міжвоєнний період та в діяльності Амундсена в гуманітарному вимірі міжнародних відносин. Основна причина відсутності «наступності» між ними полягає в домінуванні реалізму та акцентуванні на безпековій складовій в період Холодної війни. Водночас, як вже було зазначено, внаслідок трансформації безпекових інтересів, а також зростання транснаціональних економічних інтересів та ролі «м'якої сили» після завершення Холодної війни дискурс політики миру в зовнішній політиці Норвегії набув нових характеристик.

На думку О. Сконланда, однією з таких характеристик стала роль Норвегії як посередника у врегулюванні конфліктів, яскравим прикладом чого стало підписання домовленостей між Ізраїлем та Палестиною в 1993 році [9, с. 5]. Основою успіху Норвегії в посередництві у цьому конфлікті стали фактори: широкий політичний консенсус у визначенні зовнішньої політики країни, практична відсутність розходжень в ключових питаннях визначення зовнішньополітичного курсу, а також наявність значної кількості ресурсів для надання зовнішньої допомоги. Водночас необхідно зазначити, що Норвегія почала приділяти вагому увагу питанню миру у зовнішній політиці ще до своєї участі в Близькосхідному врегулюванні. Так, вже в доповідях уряду 1987–1989 рр., а також 1992 р. мир зазначався в якості мети співробітництва для розвитку [10, с. 149]. Однак тоді внесок Норвегії скоріше розглядався в контексті гуманітарної допомоги та підтримки розвитку демократії. І саме медіація Норвегії в близькосхідному регулюванні стала відправною точкою закріплення питання миру в якості ключової складової концептуальних основ зовнішньої політики Норвегії на сучасному етапі.

Висновки. Формування концептуальних основ зовнішньополітичної стратегії Норвегії відбувалося в рамках трьох парадигм — нейтралізму, моралізму та інтернаціоналізму, що виникли внаслідок специфіки ідентичності Норвегії як малої країни. Протягом різних історичних періодів політичним керівництвом Норвегії реалізовувалася зовнішньополітична стратегія, яка включала в себе елементи всіх вищезазначених парадигм. При цьому політичними елітами на перше місце завжди ставилася необхідність забезпечення інтересів безпеки країни. Завершення Холодної війни та переоцінка Норвегією співвідношення безпекової політики та дипломатії цінностей мало наслідком виникнення «політики залучення», що базувалася на невід'ємному зв'язку між безпекою Норвегії та подоланням таких глобальних викликів як недорозвиненість ряду країн світу. Таким чином, незважаючи на статус малої країни, на міжнародно-політичній арені Норвегія реалізує зовнішньополітичну стратегію з охопленням як власного, так і інших регіонів світу з опорою на принцип «когерентності», який передбачає безпосередній взаємозв'язок між розвитком слаборозви-

нених регіонів світу, безпекою Норвегії та світополітичною стабільністю в цілому. В зовнішній політиці Норвегії знайшло місце таке явище як злиття ідеалів та інтересів в тому сенсі, де ідеали виявилися включеними в широке розуміння поняття інтересів, в той час як інтереси забезпечуються шляхом використання мови та практики ідеалізму.

Список використаної літератури

1. Клаузевиц К. О войне. М.: АСТ; СПб: Terra Fantastica, 2002. 424 с.
2. Жаліло Я. А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави: монографія. К.: НІСД, 2009. 336 с.
3. Минцберг Г., Куинн Дж. Б., Гошал С. Стратегический процесс. СПб.: Питер, 2001. 311 с.
4. Ожиганов Э. Н. Стратегический анализ политики: теоретические основания и методы. Москва: Аспект Пресс, 2006. 272 с.
5. Græger N., Leira H. Norwegian Strategic Culture after World War II: From a Local to Global Perspective. *Cooperation and Conflict*. 2005. № 40 (1). С. 45–67.
6. Lunde H., Thune F., Fleischer H. Norske interesser: Utenrikspolitikk for en globalisert verden. Norwegian interests. Foreign policy for a globalized world. Oslo: Cappelen Damm, 2008. URL: https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/ud/vedlegg/refleksii/norske_interesser_fra_utestasjonene_nupi_rapp.pdf (дата звернення: 07.05.2019).
7. Matlary J. Values and Weapons. From Humanitarian Intervention to Regime Change. Basingstoke: Macmillan-Palgrave, 2006. URL: <https://books.google.it/books?id=SfGFDAAAQBAJ&pg=PA48&lpg=PA48&dq=Values+and+Weapons.+From+Humanitarian+Intervention+to+Regime+Change&source=bl&ots> (дата звернення: 12.05.2019).
8. Riste O. Norway's Foreign Relations — A History. Oslo: Universitetsforlaget, 2001. URL: <https://doi.org/10.1080/034687> (дата звернення: 12.05.2019).
9. Skenland III. Norway is a Peace Nation. Discursive preconditions for the Norwegian Peace Engagement Policy. University of Oslo. 2008. URL: <http://urn.nb.no/URN:NBN:no-20028> (дата звернення: 04.05.2019).
10. Stokke K. The Soft Power of a Small State. Discursive Constructions and Institutional Practices of Norway's Peace Engagement. University of Oslo. 2010. URL: https://www.researchgate.net/publication/248707039_The_Soft_Power_of_a_Small_State_Discursive_Constructions_and_Institutional_Practices_of_Norway's_Peace_Engagement (дата звернення: 13.05.2019).
11. Thompson J. L. Strategic Management. London: Thomson Learning, 2001. 236 p.

References

1. Clausewitz, C. On War. M.: Publisher ACT, SpB: Terra Fantastica, 2002.
2. Zhalilo, J. Theory and practice of creating effective economic strategy of state: monography. K.: NISS, 2009.
3. Minzberg, G., Quinn, J., Goshal, S. Strategic process. SpB., 2001.
4. Ozhyganov, E. Strategic policy analysis: theoretical basis and methods. Moskva : Aspect process, 2006.
5. Græger, N., Leira, H. «Norwegian Strategic Culture after World War II: From a Local to Global Perspective.» *Cooperation and Conflict*. 40 (1) (2005): 45–67.
6. Lunde H., Thune F., Fleischer H. «Norske interesser: Utenrikspolitikk for en globalisert verden. Norwegian interests.» In *Foreign policy for a globalized world*. Oslo: Cappelen Damm. 2008. Accessed May 7, 2019. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/ud/vedlegg/refleksii/norske_interesser_fra_utestasjonene_nupi_rapp.pdf.
7. Matlary, J. Values and Weapons. From Humanitarian Intervention to Regime Change. Basingstoke: Macmillan-Palgrave. 2006. Accessed May 12, 2019. <https://books.google.it/books?id=SfGFDAAAQBAJ&pg=PA48&lpg=PA48&dq=Values+and+Weapons.+From+Humanitarian+Intervention+to+Regime+Change&source=bl&ots>
8. Riste, O. Norway's Foreign Relations — A History. Oslo: Universitetsforlaget. 2001. Accessed May 12, 2019. <https://doi.org/10.1080/03468750310002308>.

9. Skenland, III. «Norway is a Peace Nation.» Discursive preconditions for the Norwegian Peace Engagement Policy. University of Oslo. 2008. Accessed May 4, 2019. <http://urn.nb.no/URN:NBN:no-20028>.
10. Stokke, K. The Soft Power of a Small State. Discursive Constructions and Institutional Practices of Norway's Peace Engagement. University of Oslo. 2010. Accessed May 13, 2019. https://www.researchgate.net/publication/248707039_The_Soft_Power_of_a_Small_Practices_of_Norway's_Peace_Engagement
11. Thompson, J. L. Strategic Management. London Thomson Learning, 2001.

Стаття надійшла в редакцію 06.06.2019

Лукьянова И. А.

кафедра міжнародних відносин,
Інститут міжнародних відносин КНУ ім. Шевченка
ул. Мельникова, 36, г. Київ, 04050, Україна

КОНЦЕПТУАЛЬНЫЕ ОСНОВЫ ВНЕШНЕПОЛИТИЧЕСКОЙ СТРАТЕГИИ КОРОЛЕВСТВА НОРВЕГИЯ

Резюме

В статье анализируются концептуальные основы внешнеполитической стратегии Королевства Норвегия. Отмечается, что влияние государства и возможность достижения своих целей на внешнеполитической арене в значительной степени связаны со стратегическими приоритетами страны. Исследуются подходы к определению понятия «стратегия», описывающие поведенческие мотивы выбора стратегических задач и приоритетов. При выборе стратегии необходимо оценить значение имеющихся ресурсов и выбрать наиболее важную цель, на достижение которой и будут направлены дальнейшие усилия с учетом их полезности для страны. В статье исследована эволюция норвежского внешнеполитического дискурса. Отмечается, что в основе внешнеполитического дискурса Норвегии как суверенного государства лежит сочетание двух направлений — уязвимость положения Норвегии на международной арене как малой страны и необходимости достижения политическими элитами консенсуса во внешней политике. Развитие внешней политики Норвегии происходило в пределах трех парадигм — нейтрализма, морализма и интернационализма, сложившихся в силу специфики идентичности Норвегии как малой страны. Ученые отмечают, что сосуществование трех парадигм во внешней политике Норвегии имело следствием так называемую бифуркацию между политикой безопасности и дипломатии ценностей. Отмечается, что основные интересы Норвегии с 90-х годов стали концентрироваться в сфере транснациональной экономической деятельности, продвижения идеи глобального управления; новым приоритетом внешней политики Норвегии стала «политика вовлечения», основу которой составляли внешнеполитические усилия по преодолению проблем развития, оказанию гуманитарной помощи, поддержанию мира, смягчению последствий изменения климата. Сделан вывод, что Норвегия реализует внешнеполитическую стратегию с опорой на принцип «когерентности», что предполагает взаимосвязь между политикой безопасности Норвегии и мирополитической стабильностью в целом.

Ключевые слова: стратегия, политика, интернационализм, дипломатия ценностей, стратегические интересы.

Lukianova I. O.

Department of International Relations,
Institute of International Relations, Kiev National University
Melnikova str., 36 Kiev, 04050, Ukraine

CONCEPTUAL FRAMEWORK OF THE FOREIGN POLICY STRATEGY OF THE KINGDOM OF NORWAY

Summary

The article analyzes the conceptual foundations of the foreign policy strategy of the Kingdom of Norway. It is noted that the influence of the state and the ability to achieve its goals in the foreign policy arena are largely associated with the country's strategic priorities. The approaches to the definition of the concept of «strategy» are described, which describe the behavioral motives for choosing strategic objectives and priorities. When choosing a strategy, it is necessary to assess the value of available resources and choose the most important goal, the achievement of which will be directed to further efforts, taking into account their usefulness for the country. The article explores the evolution of the Norwegian foreign policy discourse. It is noted that Norway's foreign policy discourse as a sovereign state is based on a combination of two areas — Norway's vulnerable position in the international arena as a small country and the need for political elites to reach consensus on foreign policy. The development of foreign policy of Norway took place within the framework of three paradigms — neutralism, moralism and internationalism, which were formed due to the specifics of the identity of Norway as a small country. Scientists note that the coexistence of the three paradigms in the foreign policy of Norway was the result of the so-called bifurcation between the security policy and diplomacy of values. It is noted that the main interests of Norway since the 90s began to concentrate in the field of transnational economic activity, promoting the idea of global governance; Norway's new foreign policy priority has become an «engagement policy,» which was based on foreign policy efforts to overcome development problems, provide humanitarian assistance, maintain peace, and mitigate the effects of climate change. It is concluded that Norway implements a foreign policy strategy based on the principle of «coherence,» which implies the relationship between Norway's security policy and world political stability in general.

Key words: strategy, politics, internationalism, diplomacy of values, strategic interests.